

Muzeum Polskich Formacji Granicznych

<https://muzeumsg.strazgraniczna.pl/muz/formacje-ochrony-granic/rys-historyczny/po-1991/24093,Slaski-Oddzial-Strazy-Granicznej.html>
17.05.2025, 12:21

Śląski Oddział Straży Granicznej

Z chwilą przejścia 16 maja 1991 r. ochrony granicy przez Straż Graniczną, Śląski OSG z siedzibą komendy w Raciborzu przejął 243 km odcinka granicy południowej na terenie dwóch ówczesnych województw: katowickiego i opolskiego.

Utworzony oddział objął część strażnic ze zlikwidowanej Górnośląskiej BWOP w Gliwicach i Batalionu WOP w Cieszynie. Pod koniec 1999 r. odcinek zlikwidowanej strażnicy SG w Gorzycach (gm. Gorzyce i Wodzisław Śl.) został przydzielony strażnikom SG w Godowie i Chałupkach.

Pierwszym komendantem Śląskiego OSG został płk SG Mieczysław Podhorodyński (11.03.1991- 04.04.2001), a po nim funkcję komendanta pełnili kolejno płk SG Wiesław Świętosławski (05.04.2001- 25.06.2007), mjr SG Piotr Patla (26.06.2007- 02.03.2008), płk SG Piotr Pysz (03.03.2008 - 31.10.2009), ppłk SG Wojciech Skowronek (od 01.11.2009).

W Śląskim OSG tuż po rozpoczęciu działalności, tj. 25.05.1991 r. miało miejsce pierwsze zaprzysiężenie funkcjonariuszy służby przygotowawczej, natomiast 28.06.1991 r. odbyło się pierwsze wręczenie aktów mianowania dla funkcjonariuszy służby stałej. Podobnie jak Beskidzki OSG, również Śląski OSG potrzebował sztandaru. W związku, z czym zawiązał się Społeczny Komitet Fundacji Sztandaru dla Śląskiego OSG, który na posiedzeniu 15.02.1993 r. podjął stosowną uchwałę. Ponieważ oddział nie tylko przejął infrastrukturę po Górnośląskiej Brygadzie WOP im. Bohaterów Powstań Śląskich, ale także kontynuował jego tradycję, zaproponowano, by wraz z otrzymaniem sztandaru otrzymał imię „Powstańców Śląskich”, jawnie do niej nawiązujące. W tej sprawie Komendant Śląskiego OSG wystąpił 21.04.1993 r. z formalnym wnioskiem w do Komendanta Głównego SG, a ten ostatecznie się do niego przychylił, w decyzji nr 27 z dnia 26 maja 1993 r. Uroczyste wręczenie sztandaru miało miejsce 10.11.1993 r. na Górze św. Anny.

Na przestrzeni kolejnych lat od momentu rozpoczęcia działalności udoskonalano istniejące i otwierano nowe przejścia graniczne: w czerwcu 1992 r. - kolejowe przejście graniczne w Granicznej Placówce Kontrolnej (GPK) Chałupki, 1 maja 1994 r. przejście graniczne lotnicze - GPK Katowice - Pyrzowice, w październiku 1994 r. - GPK Pietraszryn - Sudice, w maju 1995 r. przejście drogowe Konradów - Złote Hory, podległe GPK Głuchołazy, w styczniu 1996 r. przejście małego ruchu granicznego Owsiszczce - Pist, podległe GPK Chałupki, udostępnione do ruchu pojazdów, 20 lutego 1996 r. otwarto dodatkowo 21 przejść małego ruchu granicznego (mrg), w 1997 r. kolejne dwa przejścia tego typu i jedno przejście na szlaku turystycznym. Otwarte zostały strażnice w: Bliszczycach i Pokrzywniej.

Do końca 1997 r. wymieniony został całkowicie sprzęt transportowy i łączności. Do odprawy granicznej wprowadzono system obsługi komputerowej. W zakresie kadrowym 50% stanów osobowych zdobyło i podnosiło kwalifikacje w ośrodkach szkolenia Straży Granicznej. 95% funkcjonariuszy posiadało już wykształcenie specjalistyczne zgodne z zajmowanym stanowiskiem. Przed dniem 1.12.1998 r. Śląski OSG dysponował: 12 strażnikami: Gierałcice, Konradów, Pokrzywna, Pomorzowice (rozwiązane w 1997 r.), Krasne Pole, Bliszczycy, Pilszcz, Kietrz, Krzanowice, Chałupki, Gorzyce, Godów.

Z dniem 1 grudnia 1998 r. Śląski Oddział przejął pod ochronę dalsze 76 km odcinka granicy ze zlikwidowanego Beskidzkiego OSG, w tym 7 strażnic: Jaworzynka, Wisła, Ustroń (Poniwiec), Cieszyn, Zebrzydowice, Leszna Górna, Jasnowice i 2 dodatkowe przejścia graniczne; GPK Zebrzydowice, GPK Cieszyn. Na początku grudnia 1998 r. Śląski OSG dysponował: 19 strażnikami, 7 GPK, 28 przejściami mrg i 4 na szlakach turystycznych.

Był w tym czasie odpowiedzialny za ochronę granicy z Czechami na długości 320 km. Strefa nadgraniczna objęta swym zasięgiem: 31 gmin, na obszarze Województwa Śląskiego (powiaty: Bielsko-Biała, Cieszyn, Pszczyna, Jastrzębie, Żory, Rybnik, Wodzisław, Racibórz) 16 gmin na terenie Województwa Opolskiego (powiaty: Głubczyce, Prudnik, Nysa, Krapkowice, Kędzierzyn-Koźle). Na ochraniający odcinek granicy państwowej składało się: 201 km 461,50 m - granicy lądowej, z tego w terenie górskim 30 km 970,80 m, 117 km 693,30 m - granicy rzecznej. Obszar służbowej działalności cechował się bardzo zróżnicowaną rzeźbą terenu. Od 01 grudnia 1999 r. oddział realizował zadania siłami: 17 strażnic, 7 granicznych placówek kontrolnych, 29 przejść małego ruchu granicznego, 4 przejścia na szlakach turystycznych.

W latach 2000 - 2001 Śląski OSG dysponował: 17 strażnikami, 8 granicznymi placówkami kontrolnymi (po utworzeniu GPK w Lesznej Górnej), 26 przejściami małego ruchu granicznego (po zamknięciu przejść mrg w Pogwizdowie i Tarnkowej), 4 przejściami na szlakach turystycznych.

W 2002 r. Śląski OSG realizował przede wszystkim zadania w zakresie ochrony granicy państwowej, kontroli ruchu granicznego oraz rozpoznawania i zwalczania przestępczości granicznej na odcinku granicy państwowej, który od 12.01.2002 r. miał długość 352, 270 km.

Według stanu na dzień 1.01.2002 r. oddział posiadał: 16 strażnic, 8 granicznych placówek kontrolnych prowadzących kontrolę ruchu granicznego w 48 przejściach granicznych.

W dniu 12.01.2002 r. Komendant Główny SG włączył w struktury oddziału, przekazane z Sudeckiego OSG 2 strażnice, w: Jasienicy Górnej i Gościcach (liczba strażnic wzrosła do 18) z 2 przejściami mrg oraz GPK w Paczkowie.

W ramach realizacji w Straży Granicznej pilotażowego programu integrowania struktur ochrony granicy państwowej, 15.10.2002 r. zniesiono Strażnicę w Cieszynie, przydzielając jej odcinek odpowiedzialności GPK w Cieszynie. W końcu roku w składzie Śląskiego OSG

działało 17 strażnic i 9 granicznych placówek kontrolnych, prowadzących kontrolę ruchu granicznego w 51 przejściach.

Od grudnia 2002 realizowane były przedsięwzięcia przygotowujące wprowadzenie III etapu wdrażania zintegrowanych struktur ochrony granicy państwowej. W efekcie zmian organizacyjnych, od 2 stycznia 2003 r. odcinek granicy państwowej powierzony oddziałowi ochraniało 7 strażnic (10 zlikwidowano) i 9 granicznych placówek kontrolnych (bez zmian).

Wejście Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. nie przyniosło większych zmian, jeśli chodzi o transformację struktur Śląskiego OSG. Oddział nadal ochraniał granicę państwa na dotychczasowym odcinku, przeszło 352 km, siłą tych samych 7 strażnic i 9 GPK.

Kontrolę graniczną prowadzono w 51 przejściach granicznych, w tym: 15 drogowych, 4 kolejowych, 1 lotniczym oraz 4 na szlakach turystycznych przecinających granicę państwową.

Godną odnotowania inicjatywą Śląskiego OSG było powołanie w roku 2004 Samodzielnej Sekcji Szkolenia i związanej z nią Kompanii Szkolnej w Cieszynie, która dnia 5.07.2004 r. przyjęła w swoje mury pierwszych 151 funkcjonariuszy.

W związku z reorganizacją Śląskiego OSG, związaną z realizacją przez Straż Graniczną nowych zadań, po włączeniu Polski do strefy Schengen, 15.01.2008 r. zredukowano liczbę placówek. Równocześnie decyzją Komendanta Głównego Straży Granicznej zostały powołane dwie nowe placówki w Nysie i Opolu, których siedziby (do czasu przejęcia obiektów w Nysie i Opolu) mieściły się w Konradowie i Krasnym Polu, czyli w dotychczasowych siedzibach zlikwidowanych placówek w Głuchołazach i Pietrowicach Głubczyckich. Nowe placówki, ze względu na usytuowanie, swym zasięgiem objęły obszar województwa opolskiego.

Po wejściu do Strefy Schengen obszar działania Śląskiego OSG uległ przesunięciu w głąb kraju i objął łącznie 25 powiatów, z których 15 znajduje się w woj. śląskim (wodzisławski, raciborski, rybnicki, bieruńsko-lędziński, częstochowski, gliwicki, kłobucki, lubliniecki, mikołowski, tarnogórski, zawierciański, cieszyński, pszczyński, bielski), a 10 w woj. opolskim (nycki, prudnicki, brzeski, namysłowski, kluczborski, oleski, opolski, krapkowicki, strzelecki, kędzierzyńsko – kozielski).

Terytorialny zasięg działania poszczególnych placówek kształtował się następująco:

- PSG Nysa – powiaty nycki, brzeski i prudnicki oraz odcinek graniczny od znaku II/124 do znaku II/200, o długości 100,66
- PSG Opole – powiaty namysłowski, kluczborski, oleski, opolski, krapkowicki, strzelecki, miasto na prawach powiatu Opole i część kędzierzyńsko – kozielskiego oraz odcinek granicy o długości ponad 108 km, od znaku II/45/6 do znaku II/124
- PSG Pietraszyn – powiaty raciborski, rybnicki i wodzisławski oraz odcinek granicy o

długości 54 km, od znaku I/170/2 do znaku II/45/6

- PSG Zebrzydowice - powiaty: bieruńsko - lędziński, częstochowski, gliwicki, kłobucki, lubliniecki, mikołowski, myszkowski, tarnogórski, zawierciański, cieszyński, pszczyński, rybnicki, wodzisławski oraz odcinek granicy o długości około 40 km, od znaku granicznego I/104/3 do znaku I/170/2
- PSG Cieszyn - powiaty: cieszyński, bielski, pszczyński, miasto na prawach powiatu Bielsko Biała oraz odcinek granicy o długości ok. 56 km, od znaku granicznego I/1 do znaku granicznego I/104/3

W dniu 1.1.2010 r. zlikwidowano PSG Pietraszyn i na jej bazie utworzono PSG Racibórz. Po zniesieniu PSG Nysa, jej obowiązki przejęła PSG w Opolu. Dnia 14.05.2010 r. zlikwidowana została PSG w Zebrzydowicach, położonej na granicy państwowej z Czechami, a więc wewnętrznej granicy UE. Po 21.12.2007 r. placówka ta obejmowała swoim zasięgiem terytorialnym 31 powiatów i miast na prawach powiatu, na terenie woj. śląskiego. Umieszczenie placówki nie było zbyt praktyczne pod względem nowych pełnionych zadań. Natomiast 28.05.2010 r. w miejsce i na bazie zlikwidowanej PSG w Zebrzydowicach powstała PSG w Rudzie Śląskiej, obejmująca działaniem 23 powiaty i miasta na prawach powiatu, z terenu woj. śląskiego.

Obecnie w terytorialnym zasięgu służbowej działalności Śląskiego Oddziału Straży granicznej funkcjonuje 5 placówek SG, spośród których 3 mają przypisane odcinki granicy, o łącznej długości 358,04 km:

- Cieszyn - odcinek: Trójstyk Beskid - I/148a, o długości 76,58
- Racibórz - odcinek: I/148a - II/124, o długości 180,80 km.
- Opole - odcinek: II/124 - II/200, o długości 100,66 km.
- Ruda Śląska
- Katowice - Pyrzowice - obsługuje ruch graniczny w Międzynarodowym Porcie Lotniczym

---

Opracował: Zespół Wydziału Prezydyjnego Śląskiego OSG (A.B.)